

ПУТОВАЊЕ У ПРОШЛОСТ ЗБОГ КАРТЕ ЗА БУДУЋНОСТ

Оливера Баџајић Срећеновић

*Универзитет уметности у Београду,
Факултет примењених уметности у Београду*

УДК: 7.012:096

Бавити се књигом уметника у времену када се свуда око нас прича о дигиталном и дигитализацији заиста је тежак задатак. У контексту књиге као објекта који се развија кроз векове, то је и један веома необичан задатак. Почетком овог миленијума водиле су се полемике о смрти књиге, о нестанку штампе, о флуидним екранима, дигиталном мастилу... Данас већ можемо рећи да с две ноге стојимо на почетку те ере, али да је књига још увек с нама, а и штампа, колико год их теме екологије као и кризе донекле успоравају. Можда су нам ове теме сасвим оправдано дошле како би се подигла свест о томе шта радимо и где идемо, али нас нису зауставиле на путу стварања, истраживања и примене класичне форме књиге или класичне штампе.

Дакле, данас, када већ вешто пливамо у свету дигиталног и расправљамо о дигиталној писмености, отварамо темат у којем се бавимо дефинисањем и тумачењем књиге уметника, која постоји више од сто година, али нема ни своју дефиницију нити јасно постављене границе у којима је могуће кретати се. Звучи поприлично апсурдно.

На Факултету примењених уметности у Београду, на којем радим, предмет књига уметника (чак не ни под тим називом, али с том темом и задатком) уведен је успостављањем Болоњског система образовања. Пре тога, на модулу Графика и књига, студирало се пет година и на петој години студенти су као задатак правили књигу изведену неком од графичких техника. Књиге су штампане у малом тиражу, имале су високе уметничке домете, и неретко су илустрације рађене у некој од техника дубоке, равне или високе штампе. Тај тип књига назива се библиофилским издањима и на Факултету сада већ постоји богата, у сваком смислу, колекција оваквих књига. Зачетник ове значајне збирке био је професор Богдан Кршић (1932–2009).

Увођењем „Болоње“ и поделом предмета на семестре, такозвана библиофилска издања постала су део предмета који је трајао један семестар и самим тим су студенти имали много мање времена да се баве књигом. Другом семестру додељен је предмет који се бавио књигом уметника. Иако популарна дисциплина, већини је била непозната. Од тада је прошло много времена и свих тих година студенти су, заједно са својим професорима, на овом предмету испитивали границе књиге како у садржајном тако и у смислу форме.

Књига уметника је пре свега ликовна дисциплина. Далеко је од класичног графичког обликовања књига, не само зато што не поштује иста графичка правила већ се ни не ослања на њих. Код књиге уметника оно што је дизајн у функцији потпуно је избрисано и уметници који на њој раде за тему истраживања, па и циљ, постављају неке сасвим друге ствари.

Овај темат јесте један од начина да се дају дефиниције, тумачења, погледи на овај уметнички медиј како кроз лична искуства уметника тако и кроз истраживачки рад појединих аутора. У свету постоји веома мало литературе на ову тему, па се као ауторитети намећу они који су књигу уметника истражили на било који начин. Зато сматрамо важним да се о овој теми пише, да се овом темом баве не само уметници већ и историчари, теоретичари и истраживачи, јер је књига уметника медиј и поље где се на сасвим специфичан и необичан начин спајају ликовна и примењена уметност.

Група аутора окупљена у овом темату пише о књизи уметника из својих личних искустава и сазнања. Сви они оригинално потичу из различитих уметничких и научних дисциплина и сви они се, када би се нашли у једној просторији, вероватно не би сложили око дефиниције овакве књиге. Но, оно што је добро јесте да читаоцима представимо различите углове сагледавања ове теме, а уједно укажемо на важност истраживања у овој области.